

Notater til  
kurs  
i EndNote

Knut Hegna  
Informatikkbiblioteket  
Universitetet i Oslo

24. september 2007

# Innhold

|                                                                                                            |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1 Bibliografier og referanselister</b>                                                                  | <b>3</b>  |
| <b>2 EndNote</b>                                                                                           | <b>4</b>  |
| 2.1 Bibliotek . . . . .                                                                                    | 4         |
| 2.2 Referanser . . . . .                                                                                   | 5         |
| 2.3 De viktigste referansetypene i EndNote . . . . .                                                       | 5         |
| <i>journal article, book, book section, conference paper, thesis,</i><br><i>report, web page</i> . . . . . | 5         |
| 2.4 Øvelse: bygge opp et EndNote-bibliotek . . . . .                                                       | 6         |
| 2.4.1 Skrive inn referanser . . . . .                                                                      | 7         |
| 2.4.2 Eksportere fra databaser til EndNote . . . . .                                                       | 8         |
| 2.4.3 Søke i databaser fra EndNote og hente referanser . . . . .                                           | 10        |
| 2.5 Redigere, sortere og samle referanser . . . . .                                                        | 11        |
| <b>3 Øvelse: EndNote og Word</b>                                                                           | <b>12</b> |
| 3.1 Hovedoppgavemal . . . . .                                                                              | 12        |
| 3.2 Finne fram og sette inn siteringer i teksten . . . . .                                                 | 12        |
| <b>Referanser</b>                                                                                          | <b>14</b> |

## Forord

Dette notatet er for det meste anvisninger for utførelse av praktiske øvelser med referanser i EndNote. Det er skrevet for å lette gjennomgangen av øvelsene.

Det er i stor grad bygget på oppbygging av referanselista til artikkelen om *User interface* i Encyclopedia of computer science[11].

Skrivet må betraktes som en variasjon over temaer hentet fra [17].

## 1 Bibliografier og referanselister

### Hva er en bibliografi?

Bibliografier er litteraturfortegnelser som er ment å dekke et område mer eller mindre fullstendig.

Det fins f.eks bibliografier som er ment å dekke et fagfelt ved å gi oversikt over (all) litteraturen som er publisert innen dette fagfeltet.

Innenfor informatikkfeltet fins det fagbibliografier for spesialfelt samlet på ett nettsted. *The Collection of Computer Science Bibliographies*[1] har bibliografier for følgende informatikk-kategorier:

- Artificial Intelligence
- Compiler Technology, Programming Languages and Type Theory
- Database Research
- Distributed Systems, Networking and Telecommunications
- Computer Graphics and Vision
- Logic Programming
- (Computational) Mathematics
- Neural Networks
- Object-Oriented Programming and Systems
- Operating Systems
- Parallel Processing
- Software Engineering and Formal Methods
- Theory/Foundations of Computer Science
- Typesetting

Tilsammen nærmere 1 000 000 poster.

*Nasjonalbibliografier* er en annen type bibliografi. De dekker vanligvis alt som utgis innen et land (f.eks Norsk bokfortegnelse). Disse lages vanligvis av nasjonalbibliotekene.

Det fins også *personbibliografier*, f.eks. ble det nylig publisert en bibliografi over Arne Næss' skrifter.

Bibliografier kan nøye seg med å gi et utvalg av bibliografiske opplysninger om hvert enkelt dokument, eller de kan være *annoterte*, dvs at de gir en form for omtale av dokumentene.

### Hvorfor referere, hva er en referanseliste?

Man kan selvfølgelig ha en bibliografi i sin masteroppgave, men det er viktigere å ha en referanseliste. Det vil si en liste over hvilke andre vitenskaplige resultater man bygger på og/eller viderefører.

Ingen masteroppgave kan leveres uten en referanseliste. Det er en viktig faktor i bedømmelsen av oppgaven at forfatteren viser at han kjenner til forskningen på feltet som omtales og at han ikke forsøker å gi inntrykk av at resultater er hans egne som egentlig tilhører en annen (plagiat).

Derfor må viktige resultater som oppgaven bygger på, dokumenteres, eller refereres. Dersom man tar tekster fra et annet dokument, må dette også tydeliggjøres ved referanser til kilden. Viss det ikke gjøres, blir det å betrakte som juks. Det har med intellektuell redelighet å gjøre. Dersom du gjengir en definisjon av et begrep er det også viktig å vise til kilde.

Alle skrifter som nevnes i oppgaven skal være med i referanselista.

Men hvor lang skal man gå i å referere? Skal hver påstand belegges med referanse til når og av hvem den først ble framsatt? Her er praksis forskjellig fra fag til fag. Noen belegger nesten alt, til og med det som må betraktes som allmenne sannheter som at planetene beveger seg i en bane rundt sola[2].

Andre nøyer seg med å referere til det som angår oppgavens problemstilling og -behandling. Det går ikke an å gi noen nøyaktige anvisninger.

### Viktigheten av korrekte og detaljerte referanser.

Hensikten med referanselista er at grunnlaget for forskningsarbeidet ditt skal kunne bedømmes korrekt. Da må man gi den som skal bedømme rimelige vilkår ved å gi såpass detaljerte og korrekte opplysninger at kilden eller det refererte materialet er enkelt å finne tilbake til.

Dette kurset handler om å lage en akseptabel referanseliste ved hjelp av verktøyet EndNote.

## 2 EndNote

### 2.1 Bibliotek

I EndNote kan man samle referanser i ulike *bibliotek* (library) laget for forskjellige formål (knyttet til forskjellige artikler og bøker man har tenkt å skrive eller inndelt etter fagområder).

Man kan også operere med bare ett stort bibliotek og merke de referansene som hører til en bestemt artikkel eller bok, med et spesielt nøkkelord. Da er det lett å finne fram til og få samlet disse referansene ved å søke på nøkkelordet, dersom behovet skulle melde seg.

## 2.2 Referanser

Referansene skal gi leseren mulighet til å finne de dokumentene det refereres til. Hvilke opplysninger som bør registreres for et dokument, varierer etter hva slags type dokument det gjelder.

EndNote har en meny for en rekke forskjellige dokumenttyper, men dessverre viser ikke EndNote hvilke opplysninger som er obligatoriske for hver enkelt dokumenttype.

BibTeX angir i sine dokumenttyper hvilke opplysninger som er obligatoriske. For dem som bruker EndNote/Word kan det derfor være aktuelt å sjekke med tabellen på side 10 i [19].

## 2.3 De viktigste referansetypene i EndNote

### Journal article – artikkel i tidsskrift

I den “User interface”-bibliografien som ble brukt på bibliotekintroduksjonen i INF5550 forekom følgende tidsskriftartikler: [23, 9, 5, 6, 12, 20].

Følgende felt må med for typen *journal article*: *author*, *title*, *journal*, *year*, men det anbefales i tillegg: *volume*, *issue*, *pages* for å slippe å bla gjennom hele årgangen.

### Book – bok

Det var fire bøker i bibliografien [4, 21, 24, 25].

Følgende felt må med for typen *book*: *author*, *title*, *publisher*, *year*. Skal du vise til sideintervall, så fyll også ut feltet *pages*. Utgave (edition) kan også registreres, men som regel er utgaven entydig bestemt av året.

### Book section – kapittel i bok

I ovennevnte bibliografi fantes det én referanse som viste til et kapittel i bok[8]. Denne referansetypen er beregnet for bidrag i en antologi.

Følgende felt må med for typen *book section* (oversatt til EndNote): *author*, *title*, *book title*. Det anbefales i tillegg: *year*, *pages*, *publisher*.

### Conference paper/proceedings – konferanseinnlegg

Denne typen var ikke med i user interface-bibliografien, men i dette dokumentet er det for eksemplets skyld lagt en referanse, først slik ACM selv presenterer BibTeX-data[13], dernest resultatet når den først er importert til EndNote og så eksportert til BibTeX[14]. Det er liten tvil om at noe gikk tapt på veien!

Se ovenfor om obligatoriske felt (som *Book section*).

### Thesis – avhandling (master-, doktor-)

Heller ikke masteroppgave var representert i user interface-bibliografien. Derfor tar vi med denne[22], som er importert fra BIBSYS via RIS-format til EndNote.

Følgende felt er obligatoriske: *author, title, university, year*.

Vær oppmerksom på at EndNote ikke skiller mellom master- og phd-avhandlinger, mens BibTeX gjør det.

### Report – teknisk rapport

Denne tekniske rapporten[7] fant jeg i *The Collection of Computer Science Bibliographies*, via bibliotekets hjemmeside. Referanse i BibTeX-format ble gitt av databasen og er kopiert inn i referanselista her.

Anbefalte felt i EndNote: *author, title, institution, year, report number*.

### Web page – web-dokument

Det som *må* være med her er *tittel* (hentet fra dokumentet eller <title>-tagen i filen), *url* og *dato* for når url-en sist ble brukt. Det siste er viktig av to grunner:

- web-sider har en tendens til å endre seg uten å si fra til dem som lenker seg til dem,
- url-er har en stygg tendens til å råtne og ikke virke.

URL-er bør sjekkes så tett opp til publiseringsdato som mulig (eller innlevering av masteroppgaven). Helst bør man arkivere en papirkopi for seinere dokumentasjon.

Ytterligere opplysninger: forfatter eller institusjonen som er ansvarlig for dokumentet. Her er en referanse til en nyttig web-side om EndNote[18] slik den ble registrert i EndNote og deretter eksportert til BibTeX.

## 2.4 Øvelse: bygge opp et EndNote-bibliotek

Målet med denne øvelsen er å lage et bibliotek med de 11 referansene som er gitt i [10].

Lag et nytt bibliotek i EndNote. Velg **File > New ...** og gi biblioteket navnet *userinterface*. Sett forvalgt bibliotek til å være *userinterface* ved å velge **Edit > Preferences** og deretter klikke på *Libraries* og klikk på *Add open library*.

Legg merke til enkelte andre valgmuligheter:

- **Display fonts.** Still inn en font som er grei for deg å lese.
- **References types.** Her får du muligheten til å fjerne de referansetypene du aldri kommer til å bruke fra diverse menyer. Du kan også fjerne felt på referansetypene. Vent med å gjøre dette til du har fått EndNote i fingrene.

### 2.4.1 Skrive inn referanser

Har man ikke automatiske kilder, må man identifisere de bibliografiske elementene selv og føre dem inn i EndNote. De to referansene vi ikke finner i noen database er [21, 8]. Disse må registreres fra bunnen ut fra de opplysninger vi har.

Vi tar [21] først. Velg **References > New references** (eller Ctrl-N). Velg dokumenttype i nedtrekksmenyen (Book). Bruk TAB for å bevege deg fra et felt til neste og shift-TAB til forrige. Opplysningene som skal fylles inn, er disse:

| Feltnavn  | Data                                                     |
|-----------|----------------------------------------------------------|
| author    | D.R. Olsen eller Olsen, D.R.                             |
| year      | 1992                                                     |
| title     | User interface management systems: models and algorithms |
| city      | San Francisco                                            |
| publisher | Morgan Kaufmann                                          |

Klikk på teksten *Hide empty fields* (dersom den fins øverst til høyre i skjermbildet). Avslutt registreringen med Ctrl-W.

Vi registrerer så [8]. Dette er et kapittel/bidrag i en bok. Start registreringen med Ctrl-N og velg dokumenttypen *Book section*.

Dersom forfatternavnet er kjent av EndNote fra tidligere referanser, vil programmet foreslå avslutninger. Er det nytt, vil det bli stående som rød tekst.

Følgende felt kan registreres (RET betyr return) for denne referansen:

| Feltnavn   | Data                                                                        |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| author     | Hutchins, E.L. RET<br>Hollan, J.D. RET<br>Norman, D.A.                      |
| year       | 1986                                                                        |
| title      | Direct manipulation interfaces                                              |
| editor     | Norman, D.A RET<br>Draper, S.W.                                             |
| book title | User centered system design: new perspectives on human-computer interaction |
| city       | Hillsdale, NJ                                                               |
| publisher  | Lawrence Erlbaum                                                            |
| pages      | 87-124                                                                      |

Avslutt registreringen med Ctrl-W.

Markér en av referansene som er registrert og velg visningsformat fra nedtrekksmenyen øverst til høyre. Prøv *harvard* og *numbered* og se på preview av referansene (klikk evt på Show preview). Velg også *Select another style* og se hvilke muligheter du har.

### 2.4.2 Eksportere fra databaser til EndNote

Mange av databasene det er aktuelt å søke i, kan vise bibliografisk informasjon som lar seg mer eller mindre fullstendig og mer eller mindre automatisk importere i EndNote. Ved import til EndNote brukes spesielle filtre som skal identifisere opplysningene og plassere dem i riktige felt. Dessverre er disse filtrene for noen av databasene nokså dårlige.

Brukerne kan editere filtrene selv eller lage egne, men det er ikke tema for denne forelesningen.

Det vil ikke være normal prosedyre å hente referanser fra kilder på den måten vi gjør nedenfor. Det vil ofte være mer lettvint å registrere direkte når du har referansen for hånden.

*Er du inne i en av kildene for å hente en artikkel, så gjør det til en vane å hente referansedataene samtidig.*

#### ACM digital library – ACM DL

Tre av referansene befinner seg i ACM DL[6, 9, 20].

Finn fram til ACM DL via bibliotekets hjemmeside.

For *Computing surveys*: klikk på *Journals*, klikk på tidsskriftet og derfra videre til riktig innholdsfortegnelse.

Når vi har funnet fram til riktig referanse i innholdsfortegnelsen, klikker vi på tittelen for å se full referanse. Det vil det være en lenke som heter EndNote der. Et klikk på denne vil vise referansen i et format som EndNote forstår i et eget vindu.

For å overføre referanser fra ACM DL må vi åpne et vindu til en tekstbehandler (emacs, notepad el.l) og samle dem opp der etter hvert som vi finner dem (kopiere fra web). Det må være en blank linje mellom hver referanse.

De to andre er *Transactions*. Følg samme prosedyre der.

Når alle de tre referansene er funnet fram og kopiert over i tekstbehandleren, lagres dataene i en tekstfil (f.eks acmdl.txt).

Aktivér EndNote og velg **File > Import ...** og velg filen du lagret fra tekstbehandleren. Finn fram importfilteret *ACM Digital Library* (evt ved å velge *Other filters*). Klikk så på Import-knappen.

Du får nå de tre referansene i et eget vindu. Markér hver enkelt og sjekk at de har kommet riktig fram. Dette kan gjøres på to måter: enten ved å kikke på preview eller ved å åpne referansen og se hva som er registrert i de enkelte feltene.

Når de importerte referansene er kontrollert, kan du velge å inkludere dem biblioteket, velg **References > Show all references**.

Fem referanser ferdig, seks igjen.

#### IEEE Xplore

Vi forsøker [23] i denne basen. Gå inn i IEEE Xplore fra bibliotekets hjemmeside. Klikk på *Journals and magazines* og søk på *computer*. Velg tidsskriftet

og deretter riktig år og nummer (1983,8). Finn riktig referanse i innholdsfor-tegnelsen. Klikk på *Abstractplus*.

I venstremarg sees valget *Download this citation*. Velg henholdsvis *Citation* og *Endnote ...* fra de to nedtrekksmenyene. Klikk på *Download*.

I min versjon av Firefox får jeg valget mellom å åpne filen eller å lagre den. Velger jeg å åpne, får jeg spørsmål om hvilket EndNote-bibliotek jeg vil legge referansen i. Denne sammenhengen er definert i Preferences i Firefox, i det filer med RIS-extension skal åpnes med EndNote.

Hadde jeg lagret den, måtte jeg importere den til EndNote. Se ovenfor.

Legg merke til at tidsskriftnummeret (ISSN) er lagt i notes-feltet. Der har det ingenting å gjøre. Stryk det.

### Inspec

Så var det [12]. Denne kunnet vært funnet i IEEE Xplore, men for øvelsens skyld skal vi hente referansen fra Inspec. Gå inn i Inspec fra bibliotekets hjemmeside. Søk på frasen *xerox star* og bla deg fram til riktig referanse. Markér referansen. Klikk på diskett-ikonet øverst til høyre. Velg å eksportere til EndNote.

Som du ser, ville det vært mulig å eksportere mange referanser (en hel treffliste, eller et utvalg), men vi velger bare den vi har markert.

Fullfør ved å klikke på *OK* (oppe til høyre). Avhengig av oppsettet i nettleseren vil referansen komme rett inn EndNote.

Kikker vi nærmere på opplysningene slik de er fordelt i EndNote, ser vi at filteret ikke har greidd å plukke ut sidetallene riktig.

Slik skulle det ha sett ut:

| Feltnavn | Data                                                                                                    |
|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| author   | Johnson, J.<br>Roberts, T. L.<br>Verplank, W.<br>Smith, D. C.<br>Irby, C. H.<br>Beard, M.<br>Mackey, K. |
| year     | 1989                                                                                                    |
| title    | The Xerox star: a retrospective                                                                         |
| journal  | Computer                                                                                                |
| volume   | 22                                                                                                      |
| issue    | 9                                                                                                       |
| pages    | 11-26, 28-29 evt 11-29                                                                                  |

### ISI Web of knowledge

Referansen[5] fins ikke i Inspec, men den kan finnes i ISI Web of knowledge. Velg denne databasen fra bibliotekets hjemmeside, klikk på *Go* under Searchable database products. Klikk på *General search* og fyll inn “foley j\*” i author-feltet og “1987” i “Publication year” før du klikker på *Search*.

Referanse nummer 14 på side 2 i trefflista er den vi skal ha tak i. Kryss av denne referansen og klikk på *Export to reference software* i høyre marg. Referansen kommer nokså direkte inn i EndNote.

## BIBSYS

De siste tre referansene er bøker, som vi kan finne i BIBSYS[4, 24, 25].

Klikk på *BIBSYS Ask – avansert* på bibliotekets hjemmeside. Velg “forfatter” og skriv inn “foley” i det første feltet. Velg “tittelord” og skriv “computer graphics” i det andre feltet. Klikk på søk.

Kryss av riktig utgave (1990), klikk på *Legg i samlekurv* og klikk på “Søk” i horisontal-menyen.

Velg “forfatter” og skriv inn “Shneiderman” i det første feltet. Velg “tittelord” og skriv “designing the user interface” i det andre feltet. Klikk på søk.

Kryss av riktig utgave (1992), klikk på *Legg i samlekurv* og klikk på “Søk” i horisontal-menyen.

Velg “forfatter” og skriv inn “stephenson” i det første feltet. Velg “tittelord” og skriv “in the beginning” i det andre feltet. Klikk på søk.

Kryss av, klikk på *Legg i samlekurv* og klikk på “Samlekurv: 3” i horisontal-menyen, eller *Gå til samlekurv*.

Kryss av alle referansene i samlekurven og klikk på *OK* etter *Send til EndNote*-valget.

Velg bibliotek i EndNote og kontrollér referansene som er kommet inn (fjern f.eks alle keywords).

Så var alle 11 referansene på plass.

### 2.4.3 Søke i databaser fra EndNote og hente referanser

Velg **Tools > Connect > Connect**. Du får opp en liste over alle databaser det går an å søke i fra EndNote. De fleste er uaktuelle.

Legg merke til at ACM Digital library, IEEE Xplore og ISI Web of knowledge *ikke* kan søkes i fra EndNote.

Inspec som dekker det meste vi trenger (både IEEE og ACM) og BIBSYS er søkbare.

Slik søking er ofte sesjonsbasert (Z39.50-protokollen) og det kan være nødvendig å avslutte kommunikasjonen eksplisitt.

## Inspec

Velg her INSPEC(SP). Søk på *e-learning* som keyword. Det ga 1484 treff (12.september 2007).

Velg å overføre de 10 første referansene (1 til 10). Dette er også de nyeste.

Markér én eller flere referanser og kopiér dem over til biblioteket ditt i EndNote (knappen oppe til høyre). Du må velge hvilket av dine biblioteker referansen(e) skal inn i.

Steng kommunikasjon med INSPEC ved å aktivisere Inspec-vinduet og velge `Window > Close all connections`.

## BIBSYS

I referanselista til disse notatene er det tre bøker og en hovedoppgave som vi skal ha inn i biblioteket vårt[15, 16, 22, 26].

Kople deg opp mot BIBSYS (i EndNote), finn disse referansene og sørg for at de blir inkludert i biblioteket ditt.

## 2.5 Redigere, sortere og samle referanser

Når du er inne i EndNote, kan du herje med referansene på ulikt vis:

### Navigere

Velg `References > Show all references`. Markér en linje i lista (klikk på den). Pil opp/ned skifter referanse, RETURN åpner referansen for redigering.

### Sortere

Den enkleste sorteringsmåten er å klikke på kolonneoverskriftene i referanselista. Ekstra klikk på en kolonne snur sorteringsretningen.

Den andre måten er å velge ett eller flere bibliografiske felt og sortere med disse som kriteria. Velg `References > Sort references . . .`. Velg så hvilke felt det skal sorteres på og sorteringsretning for hvert enkelt felt.

Spesielt nyttig er det om du legger inn egne data i nøkkelordsfeltet (keywords) eller andre felt som ikke berører de rene bibliografiske opplysningene som inngår i referansene. Da kan du sortere på dine egne kriterier.

### Søke

Velg `References > Search references` (eller Ctrl-F). Skriv inn *user* og klikk på *Search*. Du får en treffliste med referanser som alle har ordet *user* i et eller annet felt.

Gjenta søket, men denne gangen velger du tittelfeltet i stedet for alle felt.

Om du legger inn dine egne nøkkelord i f.eks keyword-feltet, kan du siden bruke disse for å hente fram referanser knyttet til et bestemt emne, et bestemt kapittel i oppgaven, eller en bestemt artikkel du holder på å skrive.

### Samle

Ved å søke er det mulig å samle grupper av referanser for videre behandling: sletting, utskrift, eksport til BibTeX osv.

### Skrive ut

Ønsker du å skrive ut alle referansene eller et utvalg av dem, må du først velge referansestil i hovedmenyen og deretter velge `File > print`.

### Dubletter

Når du importerer data fra forskjellige kilder, kan det godt hende du kommer i skade for å få registrert samme referanse to eller flere ganger.

EndNote har et verktøy for å fjerne dubletter. Lag først en ny referanse med utgangspunkt i en gammel (markér [23], kopier den (Ctrl-c) og lim inn igjen (Ctrl-v). Åpne den nye referansen og gjør noen mindre endringer. (“B.” > “Ben”, “Computer” > “IEEE Computer”).

Velg **References > Find duplicates**. Sammenlikningen foregår etter forhåndsstilte kriterier, men du kan selv justere dette ved å velge **Edit > Preferences** og klikke på Duplicates.

Du får opp dublett-kandidater i en egen treffliste og kan inspisere dem for å se om det virkelig er dubletter og eventuelt fjerne dem. *OBS: EndNote-manualen fraråder å fjerne referanser som allerede er sitert i et dokument!*

### Normalisering av forfatternavn

Kikk gjennom navnene på forfatterne og se etter at samme person har fått samme navneform. Én ting er at det ser slurvete ut om de er forskjellige, men viktigere er det at det berører sorteringen på forfatter/år, evt forfatter/tittel (Shneiderman, Foley, flere?).

## 3 Øvelse: EndNote og Word

### 3.1 Hovedoppgavemal

For dem som skal bruke Word fins det en egen omfattende hovedoppgavemal[3] som kan brukes. Dette kurset går ikke gjennom den.

### 3.2 Finne fram og sette inn siteringer i teksten

I denne øvelsen skal du kopiere teksten fra

<http://www.ub.uio.no/umn/inf/endnote/tekst.html>

inn i et Word-dokument og arbeide med å sette inn korrekte siteringer der det er markert med forfatter og årstall i parenteser.

Sørg for at EndNote er åpen og velg siteringstype *Numbered* i nedtrekksmenyen oppe til høyre.

### EndNote-meny i Word

Dersom EndNote er korrekt installert, skal du ha en EndNote-meny i Word under **Tools**. Denne menyen kan også fås fram som en flytende meny om du i Word først velger **View > Toolbars > EndNote X**. Da dukker menyen fram i høyre marg og denne menyen kan du dra ut på skjermen.

### Innstillinger

Legg først merke til at EndNote-menyen inneholder et valg for *Cite while you write preferences* (EndNote-symbol med pekefinger). Her kan du stille inn diverse egenskaper i kommunikasjonen mellom Word og EndNote.

Du kan stille inn at EndNote skal åpnes og lukkes synkront med Word, du kan definere tastaturnarveier for å finne referanser, editere dem, sette

dem inn, mm.

### Finne referanser

Still markøren foran parentesen til den første siteringen (Shneiderman,1992). Velg **Tools > EndNote X > Find Citations** eller klikk på forstørrelsesglasset i den flytende menyen.

Skriv inn *shneiderman* i søkefeltet og klikk *Search*. Om du har fjernet dubletten vi lagde tidligere, får du to treff. Markér boka fra 1992.

### Sette inn

Klikk på *Insert-knappen*. Resultatet er forskjellig alt etter siteringstype, men med *Numbered* vil du se [1] der markøren sto og den første referansen på plass i referanselista.

Fjern parentesen med Shneiderman,1992.

Fortsett å finne fram og sette inn de andre siteringene og referansene på samme vis til du kommer til en sitering som inneholder mer enn én referanse (under overskriften MENU).

Her finner du først fram og setter inn den første. Markøren blir stående rett etter siteringen. Finn fram og sett inn den andre siteringen uten å flytte markøren. Resultatet er at de to siteringene blir smeltet sammen innfor samme hakeparentes. For at dette skulle skje, måtte den siste referansen stå tett inntil den første (ingen blank i mellom).

Fortsett å sette inn resten av siteringene.

### Endre siterings- og bibliografistil

Legg merke til at referanselista bakerst i dokument får blå bakgrunnsraster dersom du forsøker å sette markøren i den. Dette er et signal om at du ikke skal editere her. Lista er automatisk generert.

Legg også merke til at siteringene er nummerert i stigende rekkefølge og at referansene er sortert etter nummeret og ikke alfabetisk på forfatter. Dette er et resultat av valget av *Numbered* som bibliografistil.

Du kan forandre bibliografistil ved å velge **Tools > EndNote X > Format bibliography...** Du får da opp et lite skjermbilde der stil kan velges i en nedtrekksmeny. Velg stilen *harvard*, klikk OK og studér resultatet, både siteringene og referanselista. Det fins over 2000 forskjellige bibliografistiler innebygget i EndNote, mange av dem tilpasset de kravene til referanseliste som de ulike tidsskriftene stiller til sine forfattere.

Velg **Format bibliography** på ny og studér valgene under de andre fanekortene. Her kan du endre skriftstørrelser og -typer på referansene.

Du kan gjøre visse endringer i utseende på enkeltsiteringer. Dette kan f.eks. være nødvendig når forfatternavnet allerede er nevnt i teksten. Sett markøren i en sitering (f.eks. Olsen,1992) og velg **Tools > EndNote X > Edit Citation**. Du får da opp et skjermbilde der det går an å krysse av for *Exclude author*. Legg forøvrig merke til at siteringer her er nummerert med et entydig recordnummer fra EndNote-databasen.

## Bilder, tabeller, diagrammer

Du kan også holde styr på bilder, bildetekster, tabeller mm i EndNote.

Aktiviser EndNote og ta snap-shot av hele skjermen (Ctrl-Prnt Scrn). Start et tegneprogram, f.eks. Paint, og klistre bildet inn i det. Lagre bildet i et passende bildeformat (bmp, gif, jpeg, png, tiff).

Gå tilbake til EndNote og lag en ny referanse (Ctrl-N). Skriv inn deg selv som forfatter, "Skjerm bilde fra EndNote" som tittel og 2007 som år. TAB deg ned til Image-feltet. Velg **References > Insert picture** som åpner en fildialog. Finn fram den filen du nettopp lagret. Du får et miniatyrbilde i Image-feltet. Tab til Caption-feltet og skriv inn en bildetekst, feks. "Et skjerm bilde fra EndNote versjon X".

Gå nå tilbake til Word-dokumentet og sett inn illustrasjonen i dokumentet slik:

Sett først markøren etter "see" til slutt i MENU-avsnittet.

Velg **Tools > Endnote > Find figure(s)**. Du finner sannsynligvis bare ett bilde.

Markér dette bildet og klikk *Insert*. Du får bildet med bildetekst inkludert i dokumentet og en henvisning til figurnummer der du hadde markøren.

På liknende vis kan du holde styr på tabeller og diagrammer og liknende fra andre programmer (f.eks. Excel).

Se mer om dette i "Getting started Guide" for EndNote.

## Referanser

- [1] Alf-Christian Achilles og Paul Ortyl. The Collection of Computer Science Bibliographies.  
<http://liinwww.ira.uka.de/bibliography/index.html> (2007-02-09).
- [2] Nicolaus Copernicus. *De Revolutionibus Orbium Coelestium*. apud. Ioh. Petreium, 1543. Se også:  
<http://ads.harvard.edu/books/1543drc.book> (2007-02-09).
- [3] DUO. *Veiledning i bruk av DUO-malen og stiler*. Universitetet i Oslo, 2003.  
[http://www.duo.uio.no/dokumentasjon\\_ny/student/skrive/skrive\\_word.html](http://www.duo.uio.no/dokumentasjon_ny/student/skrive/skrive_word.html) (2007-02-09).
- [4] James D. Foley. *Computer graphics: principles and practice*. Addison-Wesley, Reading, Mass., 1990.
- [5] J.D. Foley. Interfaces for advanced computing. *Scientific American*, 257(4):127–135, 1987.
- [6] H. Rex Hartson og Deborah Hix. Human-computer interface development: concepts and systems for its management. *ACM Comput. Surv.*, 21(1):5–92, 1989.

- [7] H. Rex Hartson og Kevin A. Mayo. Synthesis-oriented situational analysis as an alternative to analytic evaluation for iterative user interface design. Technical Report TR-93-09, Virginia Polytechnic Inst. and State University, 1993.
- [8] E.L. Hutchins, J.D. Hollan og Donald A. Norman. Direct manipulation interfaces. I Donald A. Norman og Stephen W. Draper, redaktører, *User centered system design: new perspectives on human-computer interaction*, side 87–124. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, 1986.
- [9] Robert J. K. Jacob. A specification language for direct-manipulation user interfaces. *ACM Trans. Graph.*, 5(4):283–317, 1986.
- [10] Robert J. K. Jacob. *Encyclopedia of computer science*, kapittel User interface, side 1821 – 1826. Nature publishing Group, 4 utgave, 2000.
- [11] Robert J. K. Jacob. User interface. I Anthony Ralston, Edwin D. Reilly og David Hemmendinger, redaktører, *Encyclopedia of computer science*, side 1821 – 1826. Nature publishing Group, 4 utgave, 2000.
- [12] J. Johnson, T. L. Roberts, W. Verplank, D. C. Smith, C. H. Irby, M. Beard og K. Mackey. The Xerox Star: a retrospective. *Computer*, 22(9):28–29, 1989.
- [13] Andrew J. Ko og Brad A. Myers. Barista: An implementation framework for enabling new tools, interaction techniques and views in code editors. I *CHI '06: Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems*, side 387–396, New York, NY, USA, 2006. ACM Press. ISBN 1-59593-372-7.
- [14] Andrew J. Ko og Brad A. Myers. Barista: An implementation framework for enabling new tools, interaction techniques and views in code editors, 2006. 1124831 387-396.
- [15] Helmut Kopka og Patrick W. Daly. *A guide to L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X 2<sub>ε</sub> : document preparation for beginners and advanced users*. Addison-Wesley, 2 utgave, 1995.
- [16] Helmut Kopka og Patrick W. Daly. *Guide to L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X: tools and techniques for computer typesetting*. Addison-Wesley, 4 utgave, 2004.
- [17] Kirsten Borse Haraldsen og Kristin Rangnes. Endnote X og 9.0 : en veiledning for realister, 2000.  
<http://www.ub.uio.no/umn/biol/endnote.html> (2007-02-05).
- [18] Kirsten Borse Haraldsen og Kristin Rangnes. Endnote X og 9.0 : en veiledning for realister, 2007-01-10 2000.

- [19] Dag Langmyhr. *Lokal guide til BibTeX*, November 1998.  
<http://www.ifi.uio.no/it/latex-links/BibTeX-lokal-guide.pdf> (2007-02-06).
- [20] Brad A. Myers. User interface software tools. *ACM Trans. Comput.-Hum. Interact.*, 2(1):64–103, 1995. 200971.
- [21] D.R. Olsen. *User interface management systems: models and algorithms*. Morgan Kaufmann, San Francisco, 1992.
- [22] Tor Eric Sandvik. Menneske-datamaskin interaksjon (HCI) sett i perspektiv av poker på internett : artefaktens evolusjon i pokerspillet ved overgangen fra poker som kortspill til nettspill, 2006. Masteroppgave i informatikk - Universitetet i Oslo, 2006.
- [23] B. Shneiderman. Direct manipulation: A step beyond programming languages. *Computer*, 16(8):57–69, 1983. 0018-9162.
- [24] Ben Shneiderman. *Designing the user interface: strategies for effective human-computer interaction*. Addison-Wesley, Reading, Mass., 1992.
- [25] Neal Stephenson. *In the beginning ...was the command line*. Avon Books, New York, 1999.
- [26] Apostolos Syropoulos, Antonis Tsolomitis og Nick Sofroniou. *Digital typography using L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X*. Springer, 2002.